

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Vogler în Viena, Praga, Budapesta etc. etc.

Correspondențele sânt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cuvântarea

Esc. Sale Metropolitului Miron Romanul ținută în casa magnaților la 13 Maiu 1879 cu ocaziunea desbaterei proiectului pentru introducerea limbii maghiare ca studiu obligat în toate scoalele populare.

Escelența Voastră, d-le președinte!
Ilustrilor magnați!

Este cunoscut, că pe când mai înainte cu vre-o trei luni, proiectul de lege, ce se află în desbatere, se publicase prin diare în textul lui de atunci, dintre naționalitățile nemaghiare ale patriei mai ales Români apărură ca unii, cari aveau îngrijiri serioase față de intențiunea proiectului de lege și de modalitățile lui de executare. Se scie mai departe și aceea, că îngrijirile ivite se născură din acea cuprindere a lucrului: că proiectul de lege, fără considerare la pedecile pedagogice și la altele ce obvin în partea practică, intenționează a introduce pe terenul instrucțiunii publice, și încă fără nici o necesitate simțită, unele dispozițiuni de-acele, cari de o parte stirbesc autonomia bisericeii, ear de altă parte pot împedeca cultura publică amăsurată trebuințelor reale ale concetățenilor nemaghiari, și sânt prea apte de-a spriginii pretensiunea, ce se exprimă viu din partea opiniunii publice maghiare, ca adecă locuitorii patriei, cari nu aparțin la naționalitatea maghiară, să se contopească în elementul maghiar, fie măcar și prin aplicarea mijloacelor silitoare.

Nu se poate nega, că proiectul de lege original, înfeles astfel, perdū mai apoi foarte mult din caracterul seu acut prin declarațiunile făcute în espunerea de motive a Escelenței Sale ministrului de culte și instrucțiune publică, precum și prin formularea mai nouă primită în casa reprezentanților, fie că această formulare din urmă ici colea trece preste proiectul original al ministrului cu unele restricțiuni destinate confesiunilor nemaghiare. Dar de altă parte nici aceea nu se poate nega, că și după făcutele mitigări încă tot se mai află în proiectul de lege prezentat ilustrei case a magnaților multe dispozițiuni de-acele, cari pot numai nutri îngrijirile naționalităților nemaghiare din patrie.

Când eu, ca totodată unul dintre aceia, cari și mai înainte își luaseră voie ași da pe față între marginile loialității îngrijirile sale provenitoare din proiectul de lege, imi țin de datorință patriotică a vorbi în general la acest proiect de lege, — înainte de toate trebuie să protestez în contra unor presupuneri și suspiciuni, cari durere! le-am aflat din partea presei maghiare: că adecă toți aceia, cari au curajul de ași ridica vocea în contra învățării limbii maghiare după modalitățile din proiectul de lege, o-ar face aceasta din vre-o antipatie cătră limba maghiară, sau chiar pentru că le-ar lipsi simțemintele patriotice și s'ar adopera la alte scopuri, cari cad afară de conceptul statului unguresc.

Eu de astădată mai ales pentru cea nu mă demit a resfrânge

astfel de suspiciuni nefundate dar tot odată vătămătoare, pentru că eu le consider acele numai ca eflusul unei iritațiuni, de care nu atât Maghiarii cei adevărați, cât mai cu samă cei de origine mai nouă, în a cărora mână se află jurnalistică, se lasă a se răpi când ei vęd, că alții nu sânt dispuși a urma esemplul celor din urmă, ca adecă desfăcându-se de originea și de necesurile lor naționale, să se alătore la naționalitatea, carea ajunse să poarte rolul principal în viața statului.

Ce privesce cu deosebire puțințica mea persoană, eu față de ori-ce suspiciune mă pot provoca franc la toți aceia, cari cunosc mai de aproape trecutul meu și mai vęrtos cunosc activitatea mea din periodul mai nou al vieții noastre constituționale și din anii ce premerseră aceluia, o activitate ce e drept restrinsă la un cerc mai modest, dar care în toate momentele ei era îndreptată spre aceea, ca unitatea, întregitatea și constituțiunea statului unguresc să fie asigurate, și ca una din condițiunile principale ale păcii interne și ale bunului public, adecă concordia frățescă dintre cetățenii patriei de diferite limbi și religii, să se conserve, și respective, să se restabileze pe basa ecuității.

Dacă dar eu nici în textul de față nu primesc proiectul de lege, pentru că nu'l aflu de un ce folositoriu necesariu și oportun: prin aceasta 'mi esprim numai intima convingere a inimei mele patriotice, și aceasta nu'mi altereză de fel simțemintele amicabile și totodată respectuoase, cu cari am fost totdeauna cătră limba maghiară, cătră naționalitatea maghiară și cătră conceptul statului unguresc.

Precum atinseu în câteva și mai înainte, eu 'mi-am exprimat și la altă ocaziune îngrijirile referitoare la acest proiect de lege, anume mi le-am exprimat într'o reprezentațiune preaumilită, ce s'a substernut la preanalțul loc în numele bisericeii gr.-orientale române. Stând pe bazele acestei reprezentațiuni preaumilite, eu chiar și față de proiectul de lege prelucrat de nou, susțin cu puțină escepțiune argumentele cuprinse în aceea; și ca să nu ostenesc prețuita atențiune a ilustrei case de magnați cu argumentațiuni mai lungi, fie'mi permis să cetesc argumentările acelei reprezentațiuni. Sciu, că cuprinsul reprezentațiunii în general e cunoscut, pentru că aceea fū asternută și ilustrei case de magnați; dar fiind că aceeași în cât-va 'mi întregesce discursul, imi voi lua voiă de-a ceti din ea unele puncte singuratic. (cetesce).

Din cele cuprinse în aceasta prea umilită reprezentațiune acum după noul text al proiectului de lege cade de sine acel argument, care se referesce la eventuala amovare a învățătorilor dela scoalele populare ale confesiunilor; de altă parte însă chiar și după acest nou text al proiectului am de-a reflecta în interesul autonomiei bisericesci: că prin acest mai nou proiect de lege în multe privințe se restringe foarte dreptul de jurisdicțiune, care'l au după lege autoritățile scolare ale bisericilor autonome; unde eu mai ales aflu a nu fi compatibil cu

demnitatea autorităților supreme bisericesci, ca valoarea decretelor de calificațiune, ce se dau candidaților pentru învățătorie, să se facă pendentă dela subscrierea inspectorului de scoale.

Ori și cum astfel de restringeri dau dovadă de puțină încredere în autoritățile supreme bisericesci, poate doară pentru că unele își ridică vocea în contra proiectului însuși; ceea ce însă nu e de ajuns spre a se puté trage la îndoială respectul omagial al autorităților bisericesci cătră legile sancționate. De altminte rămâne neatins dreptul de controlă al ministrului de instrucțiune publică și al organelor lui față cu scoalele confesionale, și așa dacă preste toată așteptarea s'ar afla vre-o biserică, carea să nu satisfacă prescriptelor legii: ministrul are destulă ocaziune de-a rescii aceasta prin organele sale și de-a face să se delătore scăderile, aplicând după necesitate chiar și cele mai riguroase măsuri; dar a se stirbi demnitatea autorităților supreme bisericesci prin dispozițiuni preventive, eu nu o aflu nici de convenient nici de necesar.

Cât pentru capul lucrului, adecă pentru necesitatea de a sci limba maghiară, — nu'mi pot retăcé acea observare: că poporul de rënd, va se dicită clasa de agricultori a locuitorilor nemaghiari din patrie, carea după mine face cam 70—80 percente din populațiune, numai în acele ținuturi are lipsă de a sci afară de limba sa maternă încă sau cea maghiară sau alta din patrie, unde ea locuesce amestecat cu Maghiari respective cu alții de altă limbă și vine cu aceia mai adeseori în contact; ear altcum în toate coatingerile atât private cât și oficioase conform chiar și legii pentru naționalități ii este cu totul de ajuns cunoascerea limbii sale materne.

În cazul dintăiu poporațiunea de limbi diferite scie să se ajutore și fără a trebui să se creeze spre acest scop vre-o lege; ea adecă învață în scoala vieții limbă, de care are mai multă trebuință și așa se complanează de sine disparitatea limbistică, prin urmare spre scopul acesta nu este de lipsă a se generalisa limba maghiară; ear pentru aceia, cari voiesc să progreseze în cultură mai departe decât până unde merge învățământul în scoalele populare elementare, eată acolo sânt scoalele populare superioare și cele civile, scoalele de industrie, de comerț și cele reale, apoi gimnasiile și altele, la cari toate este îngrijit deja prin lege pentru învățarea limbii maghiare din temeiu; așa dar argumentul folosit de atâtea ori, că adecă fără cunoscința limbii maghiare nu poți reuși în viața publică, — nu se poate aplica aicia întru spriginirea proiectului de lege din discusiune.

Dacă totuși nu pentru vre-o necesitate, ci cumva pentru lucș voim să se învețe limba maghiară în scoalele elementare populare, până la gradul de-a o scî vorbi: aceasta se poate nu dicită ajunge, ci încerca, dar numai cu delăturarea celorlalte obiecte prescise pentru învățatură; astfel de încercare însă pe lângă toată bunăvoiața va rămâne în deșert pretutindeni,

unde învățacelul nu are ocaziune de-a se esercia în limba maghiară și afară de scoală, prin conversare.

Tot ce se poate face în general la scoalele populare elementare nemaghiare pentru limba maghiară, este: a învăța scrierea și cetirea maghiară și a face esercitări limbistice necesarii pentru pronunțarea corectă. Aceasta însă în mare parte o avem deja și la scoalele populare confesionale, ear unde încă lipsesce, acolo se poate introduce prea ușor și fără lege specială, și pentru eparchia mea pot da asigurare, că se va și introduce, de va fi cu puțință încă și în mai mari dimensiuni; dar a pretinde un ce imposibil și neesecutabil, eu aflu că nu convine cu demnitatea legii.

Lipsa cea ardeătoare a bietului nostru popor remas înapoi, nu este chiar limba maghiară. Caută regimul și legislațiunea ca să se ușioreze sarcinile publice cele grele, și ca poporul în limba s'a proprie se progreseze în cultură de o cam dată cel puțin până în atâtea, ca să fie în stare de-a cuprinde bine interesele sale proprii și de-a se apăra în contra acelei clase de oameni, carea îl ruinează în tot chipul. Când odată vom avé aceasta, atunci va veni rëndul și pe aceea, ca să și poată întoarce atențiunea și spre a învăța limba maghiară; dar până atunci prin unele și altele încercări să nu facem soartea poporului încă și mai nesuferibilă.

La acele cuvinte ale Escelenței Sale domnului ministru de culte și instrucțiune publică, că „stă în interesul unor domni a face agitări” observez în fine: că poate doară Escelența Sa ministrul le-a dicit aceste cu privire și la persoana mea, pentru că 'i-a plăcut a dicită aceasta și la alt loc tot așa; eu însă în consciința mea curat patriotică, și cu provocare de nou la trecutul meu, ori-ce suspiciune de felul acesta, fie ea venită dela ori și cine, încât s'ar referi la mine sau la cei ce se țin de mine, o resping în mod categoric.

Proiectul de lege nu'l primesc, ci imi iau voia a propune următorul proiect de conclus: (cetesce). „Proiect de conclus: Casa magnaților nesimțind de astădată necesitatea unui proiect de lege, ca acesta, trece preste el la ordinea zilei.”

Cuvântarea

P. S. S. episcopului Ioan Meșian ținută în casa magnaților la 13 Maiu 1879 cu ocaziunea desbaterei proiectului pentru introducerea limbii maghiare ca studiu obligat în toate scoalele populare.

Escelența Voastră domnule președinte! Inaltă casă a magnaților! Dacă 'mi permit a lua și eu cuvântul în cestiunea de sub pertractare, — atât de gravă după părerea mea, — fac aceasta pentru a supune aprecierii inaltei case măcar o parte din acele îngrijiri, pe cari le-au cauzat mie și credincioșilor mei, proiectul de lege pentru introducerea limbii maghiare ca studiu obligat în scoalele elementare, — îngrijiri ce pro-

vin din acea mare responsabilitate, cu care eu ca arhieru datoresc și statului, și credincioșilor mei.

Mai înainte de toate declar, că nu sum în contra învățării limbei maghiare în scoalele elementare, acolo unde este ea de trebuință, și unde este cu puțință; spre a dovedi aceasta mă provoc la aceea împregiurare, că în diecesă mea — și spre cât știu — și în celelalte diecese române învățarea limbei maghiare este mai de mult introdusă și în scoalele noastre elementare pre cât s'a arătat trebuință și posibilitate.

Însă cu toate acestea sum silit a combate introducerea acelei limbi în scoalele elementare, atunci, când aceasta se intenționează în detrimentul autonomiei bisericesci, al instrucțiunii populare, și al moralității.

Inaltă casă! Dacă stă adevărul ce l'afirmau anticii Romani: *qui proficit in literis et deficit in moribus, plus deficit quam proficit*, — și eu nu pun la îndoială aceasta, — atunci trebuie să mi se concedă, ca ori ce cultură fără a crește morală religioasă nu poate aduce fructe bune. Despre aceasta a trebuit să se convingă în timpurile mai noue unul dintre cele mai luminate state ale Europei — Germania, care pre lângă toată cultura spirituală, neglijând religiozitatea poporului, a trebuit să culegă fructe amari.

Din aceste învederează; că între cultura spirituală, și cea morală religioasă, sau între știință și moralitate există un necs foarte strins, și dacă există acest necs la un popor, apoi el există la poporul român, după usul și tradițiunea lui cea veche.

La poporul român biserica stă în legătură atât de strictă cu scoala confesională, în cât una fără de alta nu poate exista. Ambele lucră reciproc, una spre promovarea celeilalte. Biserica crează și susține scoala. Biserica conduce învățământul în scoala și după ce 'și termină scoala agendele ei, atunci incredințea bisericească pre tinerime, ear biserica primind-o în sinul seu, continuă a desvolta în tinerime tot mai mult învățăturile de lipsă, și mai ales învățătura morală religioasă. De aici urmează: că Românul nu 'și poate închipuî că poate exista biserica fără de scoală, și scoala ce n'ar sta în strînsă legătură cu biserica.

Din acest punct de vedere trebuie să 'mi descoper acea îngrijire, că eu tare mă tem, că prin proiectul de lege din cestiune, și anume prin executarea lui, acel necs, acea armonie, acea legătură strictă dintre biserică și scoală se va struncina în dauna moralului creștinesc.

Nu suferă îndoială, că prin acea dispozițiune a proiectului de lege prin care se ia dela autoritățile confesionale dreptul de a eda ca și până acum atestate de calificațiune cu valoare, și prin care acest drept se dă și altor autorități, cari nu cunosc spiritul confesiunilor, dic: prin aceasta caracterul confesional al scoalelor se alterează foarte, și urmarea va fi, că va slăbi zelul confesiunilor de-a mai contribuî la susținerea scoalelor, și așa va lănceși nunumai morala, dar și cultura poporului, prin introducerea acestui proiect de lege.

După aceste se nasce întrebarea: poate fi aceasta în interesul statului? eu din parte'mi dic, că nu; pentrucă nutresc acea convicțiune internă, că ori-ce stat atunci este puternic, când toți cetățenii lui, fără osebire de confesiune și de naționalitate înaintea deopotrivă atât în cultura spirituală, cât și în cea morală, știut fiind, că cetățenii rămași înapoi în una sau altă direcțiune, pot fi numai spre sarcina statului respectiv.

Inaltă casă! Cine cunoaște mai de-aproape relațiunile Românilor din acest stat nu va pute nega: că ei cari fără vina lor, din vitregitatea timpu-

rilor, au fost rămas înapoi în cultură, îndată ce s'au delăturat pedecile, au desvoltat cel mai mare zel întru înființarea multor institute de învățământ, din propriile lor mijloace, sub scutul și cu ajutorul bisericeii, și ori ce om nepreocupat va trebui să recunoască, că succesul ajuns pe acest teren, în proporțiune cu mijloacele cele modeste de cari a putut dispune, se poate măsura cu succesele ori-cărei alte asemenea confesiuni din patrie. Deci este lucru firesc, ca credincioșii mei să fie cuprinși de mari îngrijiri, provenitoare din cuprinsul amintitului proiect de lege, și să se teamă, că scoalele lor, cultura lor intelectuală și morală vor fi periclitare prin acest proiect de lege.

Aceasta temere a credincioșilor mei este cu atât mai îndreptățită, cu cât ei vîd, că prin amintitul proiect de lege se atacă și autonomia noastră bisericească garantată prin lege.

Nu tragem la îndoială dreptul de suprema inspecțiune al statului față cu scoalele, dar în legea prezentă nu este vorba numai de acel drept, ci mai mult de-o ingerență preste măsură în administrațiunea învățământului confesional, în acea administrațiune care s'a garantat confesiunilor prin art. de lege XXXVIII din anul 1868.

Tot în urma acelei ingerențe se ia dela confesiuni dreptul până acum avut, de-a eda testimonii de calificațiune la învățători, și prin aceasta se vatămă nu numai legea suscitată, dar și autonomia bisericească, în mod foarte simțitoriu.

Am dis că nu sînt contra învățării limbei maghiare, în scoalele populare pre cât va fi cu puțință, și de trebuință, dar aceasta s'ar fi putut face și pe altă cale, mai ales dacă se consultau și confesiunile; se putea face, fără ca să se vatăme atâtea interese subtile, fără ca să se nască atâtea îngrijiri și nedumeriri, fără ca să se altereze art. 38 de lege din 1868 și autonomia bisericească, fără ca cultura spirituală și morală a poporului să fi suferit atâtea, pre cât va suferi în urma proiectului de lege ce stă sub dezbateră.

Nu pot încheia aceste observări ale mele fără a trage atențiunea înaltei case și la aceea dispozițiune străină și vătămătoare de drept a proiectului prezent de lege, prin care și rămânerea mai departe în posturi, a învățătorilor deja mai nainte calificați și aplicați, se face pendent de la o condițiune, ce nu s'a pretins de la ei atunci, când s'au pregătit pentru cariera învățătorescă, adecă: de la condițiunea de a 'și apropria în 4 ani limba maghiară în măsură ca să o poată propune cu succes în scoală.

Mi-am ținut de datorință de-a espune aceste îngrijiri și nedumeriri ale mele și a le credincioșilor mei, maturei considerațiuni a înaltei case, în speranța că ele vor fi apreciate după merit, din care toate eu nu pot accepta proiectul de lege ca basă pentru dezbateră specială.

Desbaterea proiectului de lege despre impunerea limbei maghiare.

(După diarul stenografic al dietei).

Ședința din 30 Aprilie 1879.

(Urmare).

Aladár Molnár: (Continuare): Domnul deputat Polit a făcut o paraletă între apusul și resăritul Europei și a dis, că în Europa apusană certele de naționalități la formarea staturilor au încetat și adecă astfel, că un stat formează numai o naționalitate, precând în cea resăriteană acest proces nu s'a sfârșit, din care cauză aci naționalitățile stau opuse după neamuri și sînt staturi de naționali-

tăți. El a trecut cu vederea, că după argumentarea sa în Europa apusană nu este necesară o lege ca cea de față, nu există certe de naționalități din cauză, că aceste s'au sfârșit acolo astfel, că un stat formează o naționalitate, adecă naționalitățile s'au contopit una într'alta, sau a consumat cea mai tare pe cea mai debilă, pre când în orient există certe între naționalități din cauză, că — după argumentarea sa — naționalitățile nu s'au consumat una pe alta, și din aceeași cauză există și frecări. Onorabilul domn deputat, accentuând deosebirea între resărit și apus, nu a spus însă, pe care voiesce el să l' imiteze și în ce mod să procedem noi față cu naționalitățile noastre.

Michaiu Polit: (întrerupend). În modul urmat de o mie de ani.

Aladár Molnár: Așa ca în Europa apusană precum d. e. a purces Prusia cu Posen?

Mihaiu Polit: Nu, ci așa precum a fost în decurs de o mie de ani.

Aladár Molnár: Sau cum a purces Franca cu Alsasia-Lotaringia, sau cu Algirul? Sau să ne luăm de model orientul? Nu cred că se va pute privi de ideal statul turcesc; dacă însă aci popoarele supuse au fost în alte privințe apăsate, totuși naționalitățile au ramas scutite de atacuri nemărginite în decurs de veacuri. Cu toate acestea nu cred că domnul Polit duce dorul după stăpânire turcescă. Așa dară a cugetat el poate la România? Despre această țară colegul meu onorabil domnul deputat Madaraz ne-a produs tocmai o mică probă (*aplaus viu*). În România se află mai multe de 200 scoale neromâne și nu pentru cetățeni români, ci pentru supuși austro-ungari și acolo se pretinde, ca limba de instrucțiune să fie cea română. În Ungaria sînt între 17,000 scoale populare vr'o 270 scoale cu limba de instrucțiune serbească, și totuși se vaită deja că dorim limba maghiară ca obiect obligat de învățământ. Sau să imităm poate pe Serbia, unde se pretinde așisderea și mai rigoros limba serbească de limba instrucțiunii. Cred, că el nu voiesce a sci nici despre acest model. Dar el a arătat asupra Belgiei și a cetit un raport a unui guvernament provincial din anul 1856, în care se recomandă respectarea și considerarea elementului flandres. Fiersece, căci limba flandresă dă Belgiei mai bine un caracter național belgic, nu însă limba valonă, care este într'adevăr numai un dialect al limbei franceze. Însă, precând el se provoacă în celelalte puncte la Belgia, n'a amintit, fiind precaut, relațiunile scolare; fiindcă trebuie știut, că Flandrezii fac 58% din populațiunea de patru milioane a Belgiei, în Lucsenburg între 218.000 locuitori sînt 39—40,000 Nemți; ceilalți sînt Valoni și Francezi curați. Și în Belgia toate institutele de învățământ parte au limba franceză de limbă de instrucțiune parte să instruiască ea în mod destul de însemnat ca obiect obligatoric de învățământ. Și apoi în scoalele nefranceze d. e. în scoalele germane ale Lucsenburgului limba franceză nu numai se instruiască, ci în scoalele flandrez și germane unele obiecte de învățământ se propun în limba franceză în *écoles primaires*, așa dară în scoala elementară.

Mihaiu Polit: În *écoles normales*! Aladár Molnár: Eu nu vorbesc de *écoles normales*, acesta este institutul de învățământ despre care am vorbit mai înainte, ci de *écoles primaires*, de scoala elementară. În scoalele populare cu limbă de instrucțiune nevalonică și nefranceză, care sînt la număr 1000, mai mult ca 1500, se instruează limba franceză. Așadară în fapt în partea cea mai mare a scoalelor populare flandreză se instruiască

limba franceză, în acea Belgie, unde populațiunea flandresă constituie 58% din populațiunea totală. Domnul deputat 'și-a esprimit prin o intercalare dorința, ca noi să purcedem conform istoriei noastre de o mie de ani. Aceasta este imposibil, simplu din cauză că noi nu ne-am ocupat de 1000 de ani cu instrucțiunea publică. De când însă puterea statului se ocupă cu instrucțiunea poporală, au mai fost vorba de astfel de lucruri. Și ce s'a făcut în aceasta privință? În anul 1703 s'a început a se institui granița militară tocmai în comitatul Maramurș și regele Carol a esmis un decret, prin care se dispunea, ca fie-care comună respectivă să dea o sesiune de pământ pentru scopuri scolare și să se aducă un astfel de învățatoriu care scie și nemșesce. Acest decret a ramas îndelungat timp neexecutat: unde se și destină sesiunea nu s'au adus învățătorii.

După 1760 avuse loc înființarea graniței militare banatice și croatice. Și ce s'a întemplat atunci nu numai în Maramurș, unde nu locuiau Nemți, ci și în Banat și în Croația? S'au adus învățători din Moravia și din Bohemia, cari sciau din nemșesce, și se înființau pe cheltuelile populațiunii în partea cea mai mare scoli nemțesci.

În Petervardein s'au înființat înainte de 1770 scoale nemțesci de fete și de băieți și în vr'o câțiva ani se aflau în generalatul slovăcesc 50 scoale germane pe cheltuelile populațiunii române și sârbe de acolo. În Ardeal s'au organizat la 1774 granița militară secuiască, la 1776 cea valahică. Și îndată s'a întreprins înființarea de scoli nemțesci; s'a început în cercul Rodna la Năsaud, mai târziu în secuime la Săn-Miclăuș; s'a adus Franciscani, cari vorbiau nemșesce, la Teuș Paulini, si acestia instruau nemșesce pe băieții români, serbesci și secuesci. Statul a început așadară instrucțiunea populară în Ardeal, în Banat, în Croația, precum și în Maramurș prin aceea, că a făcut nunumai limba germană de obiect de învățământ, ci că fiii poporului s'au instruat cu deosebire în limba germană.

Și atunci, onorată casă, nu s'a pus nime înprotivă, chiar nici frații noștrii săsesci n'au aflat-o de nepedagogic, ba ei chiar au înființat institute orfanale, în care s'au adus și copii de soldați ce vorbiau limba valahică și alte limbi străine.

Penele malițioase ale aceluși timp au mai înregistrat, că Sasii voiesc a se recruta din alte națiuni, fiindcă ei nu sînt în stare a se înmulți (*ilaritate*).

Eu nu voiesc să cercetez după cauze, aprețuesc umanismul lor și amintesc aceasta numai spre dovadă, că și ei n'au aflat-o totde-auna de un pecat așa mare, a instrua în limba lor naționalități străine ca eri Domnul deputat Zay

Instrucțiunea în limba germană a dobândit o estensiune bunșoară în granița militară, și eu cunosc numai un singur cas, că clerul sârbesc s'a plâns în privința, aceasta pare'mi-se la anul 1777 sub conducerea episcopului Vidak; plânsurile lor erau însă îndreptate în contra folosirii fundațiilor, cari aparțineau averei bisericesci. La acest gravamen Maria Teresia a dat resoluțiunea, că să nu se mai amestece în afacerile religioase ale grecoorientalilor și să nu se mai conturbare învățământul lor religionariu; scoalele și instrucțiunea însă au rămas și mai departe întru toate sub oficiul militar, în potriua învățământului în limba germană ei nici nu s'au plâns. Și acum o află ei dintr'odată așa nedrept, că voim a introduce limba oficială maghiară în scoale ca obiect de învățământ (*aplaus viu*).

Noi cunoascem nisuițele lui Iosif II și scim și succesele lui. În anul

1790 s'a abandonat și la locul prea înalt idea, a face din monarhia aceasta un stat unitar cu limba germană, și autonomia constituțională a țărilor coroanei ungare s'a restituit în dieta de la Buda. Cu acest act s'a schimbat dintr'odată tendința ce privia limba instrucțiunii populare. Deja în dieta de la 1792 s'a decretat prin art. leg. VII, ca limba maghiară să se introducă în toate scoalele, ce se află în marginile țerei, ca obiect ordinariu, ear în părțile unite ca obiect extraordinariu, și că de la învățarea ei se pot dispensa numai acei străini, cari nu voiesc a primi în această țară o funcțiune sau o altă pozițiune. Ea așadar s'a decretat în Ungaria de obiect obligatoric de învățământ, — căci s'a spus anume cine este a se dispensa — în Croația însă de obiect de învățământ extraordinariu.

(Va urma).

Revista politică.

Sibiin, în 11 Maiu.

Diarele din Budapesta ne aduc scirea, că legea pentru instrucțiunea obligată a limbei maghiare în scoalele populare, provădută cu prealalta sancțiune, s'a promulgat în ședința casei deputaților din 24 Maiu st. n.

Di ministru de instrucțiunea publică s'a apucat acum, după ce a terminat opera sa cu scoalele elementare, și de scoalele medii și superioare a le confesiunilor. „P. Ll.“ ne spune, că ministru vrea să reguleze supravegherea acelor instituite pe calea legislativă. Dară ca să împrăscie *d'a capo* orice nedumerire a confesiunilor, va da acestora ocaziune a se pronunța și ele asupra modului cum voiesc a regula afacerea aceasta. „P. Ll.“, vorbind de confesiuni, amintesc numai de cele protestante. Se vede, că supravegherea gimnaziilor și seminariilor noastre sau n'are lipsă de regulare, sau se consideră de regulată.

În cercuri intime guvernamentale se ventilează cestiunea, când să se termine *prima sesiune a dietei*. „Egyetértés“ ne spune, că cercurile guvernamentale sânt pentru terminarea sesiunii înainte de feriele de vară și apoi pentru deschiderea îndată a sesiunii următoare. Opozițiunea este pentru deschiderea sesiunii următoare la toamnă.

Dincolo de Laita sânt nemulțămiiții oamenii că alegerile au a se face acum pe vară și presupun, că graba aceasta este a se atribui contelui Andrassy, cărui i zace la inimă a se alege un senat imperial slab, care să nu paralizeze potestatea Ungariei. „Nat. Ztg.“ din Berlin găsesce motivată graba cu alegerile, odată pentru că cu cât se va deslega mai îngrabă cestiunea, dacă Cechii intră sau nu intră în senatul imperial, cu atâta va fi mai bine; de altă parte pentru că mai înainte de terminarea alegerilor nu se poate nici gândi Austro-Ungaria la intrarea în Novi-bazar. Motivul special însă e: să nu dea guvernul opozițiunii arma în mână. În fine malițioși mai ăic că, făcându-se acum alegerile, contele Andrassy va petrece în linisce concediul de trei luni, ce are să i se înceapă cu 1 Iunie, după cum spune „Deutsche Ztg.“

Este întrebarea însă dacă Novi-bazarul va aștepta săvârșirea alegerilor în Cislaitania și va fi dispus a da pace ministrului de esterne în concediul său? O telegramă din Salonice (25 Maiu n.) spune că musulmanii din provinciile Novibazar și Albania sânt nemulțămiiți cu convențiunea austro-tursească. În Novibazar a și avut loc un conflict între bașibozuci și soldați turcesci. Situațiunea de acolo cam seamănă cu cea dinainte de ocuparea Bosniei și Erțegovinei. Frumoasă perspectivă!

Convențiunea între Austro-Ungaria și Turcia pentru ocuparea district. Novi-Bazar.

Guvernul austro-ungar și cel turcesc și-au rezervat de-a se înțelege asupra detaliilor ocupațiunii hotărite de articolul 25 al tractatului de Berlin fără a încăleca drepturile de suveranitate ale Maiestății Sale Imperiale Sultanului asupra ambelor acestor provincii.

Ambele guverne au numit de plenipotenți ai lor:

Turcia pe Escelența Sa Alecsandru Karatheodory-Pașa, ministru de esterne și Escelența Sa Munif Effendi ministru de instrucție publică de o parte, ear Austro-Ungaria pe Escelența Sa contele F. Zichy ambasador extraordinar și plenipotent a. c. r. Maiestății Sale apostolice pe lângă Maiestatea Sa imperială Sultanul de altă parte.

Acești plenipotenți, după verificarea și preschimbarea pleniputerilor lor, au convenit asupra următoarelor articule:

Art. 1. Administrația Bosniei și Erțegovinei se va face de Austro-Ungaria în sensul articolului 25 al tractatului de Berlin. Guvernul Austro-Ungar va păstra funcționarii de până acuma întru cât acești vor fi capabili pentru esercitarea funcției lor, și în cas de înlocuire, va da peacăt e posibil preferență indigenilor acestor provincie.

Art. 2. Libertatea și esercițiul tuturor cultelor esistente în Bosnia și Erțegovina se garantează locuitorilor stabili sau celor călători. Mai ales se asigură Musulmanilor deplina libertate în comunicațiunile lor cu capii lor spirituali. Comandanții trupelor Maiestății Sale Impăratului și Regelui precum și autoritățile administrative vor veghea cu îngrijirea cea mai mare să nu se vatemă nici onoarea, obiceiurile, libertatea cultului, siguranța individuală și nici averea Musulmanilor căci se va pedepsi cu cea mai mare severitate. Numele Maiestății Sale Sultanului se va aminti ca până acuma în toate rugăciunile publice ale Musulmanilor. Și dacă datina religioasă o va cere se va arbora pe minarete drapelul otoman și aceasta datină va fi respectată.

Art. 3. Veniturile Bosniei și Erțegovinei se vor întrebuința exclusiv numai pentru trebuințele, administrația și îmbunătățirile recunoscute de necesare.

Art. 4. Monetele otomane esistente vor circula liber în Bosnia și Erțegovina.

Art. 5. Înalta poartă va dispune după plac de armele, materialul de războiu și de alte obiecte ale guvernului otoman, care se află în locurile și garnisoanele fortificate. Pentru acest scop se vor efectua inventare în prezența comisariilor ambelor guverne.

Art. 6. Cestiunea tractării locuitorilor Bosniei și Erțegovinei, când ei se află sau călătoresc în afară de aceste provincii, se va regula prin o anume convențiune.

Art. 7. Spre a ajunge în interesul reciproc la scopurile politice și militare conform articolului 25 al tractatului de Berlin relativ la sangeacul de Novibazar, ambele guverne au decis să reguleze modul îndeplinirii stipulațiunilor respective. Pentru acest sfârșit, guvernul Maiestății Sale Impăratului se îndatorește a informa guvernul Maiestății Sale Sultanului, când trupele c. r. vor voi se înceapă marșul lor înainte. Spre a evita orice trăgănanare inutilă, se îndatorește ambele guverne în cât îi privește aceasta afacere, să dea de astăzi înainte fără întârziere autorităților și comandantilor lor de trupe toate pleniputerile pentru toate întâmplările, ca să poată regula direct între dânsii toate cestiunile

relative la întreținerea trupelor imperiale și regale, incuartațiunea lor și alte de asemenea detalie. Se înțelege de sine, că toate cheltuelile ce vor deriva de-acolo, se vor purta de guvernul austro-ungar.

Art. 8. Prezența trupelor Maiestății Sale Impăratului și regelui în sangeacul de Novi-Bazar nu va împedea în nici un mod activitatea autorităților otomane administrative, judiciare, și financiare, care ca până în prezent vor urma înainte funcționarea lor sub ordinele esclusive și directe ale Inaltei Porți.

Art. 9. Dacă Înalta Poartă ar dori să trimită trupe regulate și în acele puncte a sangeacului de Novi-Bazar, unde se află trupe austriace, aceasta se va pute face fără împedecare. Trupele ambelor părți vor avea deplină egalitate în ce privește numărul lor, avantajele militare și libertatea mișcării lor.

În tot cuprinsul sangeacului de Novi-Bazar Poarta se îndatorește, a nu ține nici un fel de trupe irregulare.

Art. 10. Se înțelege de sine, că în toate casurile dreptul Austro-Ungariei de-a ține conform art. 7 în unele puncte garnizoane, nu se alterează de aceste stipulațiuni, cât privește numărul necesar al trupelor.

Plenipotenții au semnat convențiunea de față și au prevăzut-o cu sigilele lor.

(Semnat) *Al. Karatheodory, Zichy, Munif.*

Varietăți.

* (Producțiunea reuniunii române de cântări), anunțată și din partene, a avut loc duminică sara. Despre aceasta și despre petrecerea ce a fost împreună cu dânsa vom da un raport detaliat în alt număr.

* (Apel). Comitetul arangiator din comunele bisericesti române gr. or. Sânpetru și Bodu are onoare a invita pe toți stimatei domni și doamne, cavaleri și domnișoare, cari au plăcere de petrecere sârbătorească, la petrecerea maialului, ce are a se ține cu elevii, elevetele scolare și catehumeni în 23 Maiu 1869 a treia și de Rusali în dumbrava din Sânpetru anuntit lempș.

* (Dar frumos). Onorate Domnule Redactor! Cu ocaziunea reînțoarcerii mele dela sinod, la dorința părinților mei, călătorii și cătră locul meu natal.

Ar trebui să scriu mult pentru a pute face întreg istoricul călătoriei mele prin munții apuseni, ceea ce însă de astădată neputând-o face, mă mărginesc numai la îndeplinirea datorinței impuse mie moralicesce, ca alesului deputat sinodal din cercul X al Abrudului.

E vorba de-o faptă frumoasă adevărat creștinească și deamnă de imitat, pe care nu pot a nu o aduce la cunoștința p. t. public și a o recomanda atențiunii cu toată căldura, dorind să aibă imitatori și pe alte locuri.

Era ziua de sântul George, când eu mă aflam în comuna B.-Cerb de lângă Abrud la parochul de-acolo. Desdedimineață merseram la biserică pentru ascultarea servițului divin. Întrând în biserică numai decât îmi trase atențiunea un policandru nou frumos de bronz cu 12 lumini, impondobit cu sticlă cristalină, ce spânzura în mijlocul bisericeii; despre care întrebând pe ce cale s'a cumpărat, cu bucurie mi se spuse, că este un don procurat pe sama bisericeii prin zelul nostru bărbat dl Alesandru Danciu proprietar și director la mai multe băi private cu prețul de 170 fl. v. a. cu ocaziunea sârbătorilor Pascilor, când s'a și aședat în biserică.

Nu voiesc a mai aduce laude d-lui donator, căci donul însuși conține lauda

meritată, afară de aceea cunoaștem noi toți muntenii numele d-lui Alesandru Danciu și interesul de care este condus în afacerile noastre bisericesti și naționale, prin urmare a repeta aci laude, ar fi tot una cu aceea, că noi încă nu'l scim prețui de ajuns.

În numele poporenilor dela biserică gr. or. din B.-Cerb mulțămesc d-lui donator Alesandru Danciu, pentru donul prețios ce a făcut bisericeii și rog prevedința să'l țină mulți și fericiti ani spre bucuria noastră a tuturor și a poporului în mijlocul căruia trăiesce. Primiți șcl.

Budapesta 8 Maiu 1879.

Absolon Todea.

* (Grindină). În 23 Maiu st. n. a căcut asupra Făgărașului o grindină înfricoșată. Ferestile și grădinile au pătimit foarte tare; mai puțină pagubă s'a făcut la câmp.

* (Nenorocire dintr'un treasc). Cu ocaziunea unei petreceri a tinerimei săsesci din Sighișoara, s'a descărcat un treasc pe neașteptate și pe cel ce era ocupat cu încărcarea treascului l'a rănit așa de greu la mâna dreaptă încât a trebuit să i-o amputeze numai decât. Din aceeași cauză și vederea (ochii) i este periclitată.

* (Memoria honveților) căduți la 1848 s'a serbat în 22 l. c. în Budapesta cu multă solemnitate.

* (Munca câmpului cu electricitate). „Le Messenger de la Marne“ primesce din Sermaize următoarea descriere: Aici s'au făcut nesce esperiențe de lucru cu electricitate pe o bucată de pământ de lângă fabrica de zăhar și au avut un deplin succes. În toamna trecută fabrica de zăhar și-a descărcat corăbiile cu sfecle printr'un rădicător pus în mișcare prin electricitate, și tot astfel s'a urmat la scoaterea sfeclelor. Toată lumea se mira vedând că manegiul, deși n'avea cai, să învîrtia cu o mare iuțală și numai doue fire conductoare ale electricității esplicau acea mișcare continuă. Aceste fericite aplicațiuni au îndemnat pre proprietării aceluia stabiliment a face să se construiască aparate electro-magnetice, care printr'un cablu de fir de oțel, conduc ferul plugului și substituie lesne puterea a opt boi de muncă. Inventatorul afirmă că poate dobândi chiar o forță cu mult mai mare.

Îndreptare. În nr. trecut din eroare a rămas neindicat izvorul de unde am împrumutat cuvântarea Esc. S. Metrop. I. Vancea. care este „Foia Scolastica.“

Bursa de Viena

din 26 Mai n. 1879.

Metalicele 5%	68 35
Împrumutul naț. 5% (argint)	70 60
Împrumutul de stat din 1860	125 75
Acțiuni de bancă	843 —
Acțiuni de credit	266 75
Valuta nouă imperială germană	254 75
London	117 20
Argint	— —
Galbin	5 50
Napoleon d'aur (poli)	9 34 1/2

Economic.

Sibiin, 23 Maiu n. Pro hectolitru: Grâu; fl. 4.70—5.50; Grâu secăreț, fl. 3.40—3.80; Săcără fl. 2.80—3.20; Orz fl. 3.10—; Ovės fl. 1.70—2.10. Cucuruz fl. 2.70—3.10; Mălaiu fl. 4.50—5; Cartofi fl. 1.20—1.30; Semență decănepă fl. 5—6; Mazere fl. 6—6.50; Linte fl. 9—9.50; Fasole fl. 4.50—5; pro 50 chilo; Făină de pâne fl. 4.—; Slănină fl. 25—30; Unsoare de porc fl. 25—27.50; Săun brut pro 50 chilo fl. 16; Săun de luminări fl. 22.50—; Luminări de săun 50 chilo fl. —; Săpun fl. 20.—; Fân 50 chilo fl. 0.80—0.90; Căneapă pro 50 chilo fl. 32—34; Lemne vârtoase de foc pro metru cubic fl. 3.— Spirit pro grad 50—55 cr. pro chilo; carne de vită —40 cr.; Carne de vițel 25— cr. carne de porc 40—cr.; ouă 10 de 25 cr.

Făgăraș, 16 Maiu n. Pro hectolitru: Grâu fl. 6—6.50; grâu secăreț fl. 4.60—5.20; săcără fl. 3.20—3.40 cucuruz fl. 3.30—3.50; ovės fl. 2.20—2.30 orz —; mălaiu fl. 8.—; Sămănță decănepă fl. 8—9; mazere fl. 6.60—; linte fl. 10.—; fasole fl. 4.50—; pruncuscate fl. pro 100 chilo; Slănină fl. 60—72; săun brut fl. 38—40; săun de luminări fl. — unsoare fl. 55—58; căneapă fl. 40—45; semență de in fl. 10—12; săpun fl. —; pro chilo carne de vită 38 cr. carne de vițel 36—40 cr.; carne de porc 36—40 cr. Târgul de aji a fost bine cercetat.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.“)

Viena, 26 Maiu n. „Politische Correspondenz“ comunică din Atena: Cabinetul grecesc a instruit reprezentanții sei într'acolo: dispozițiile militare la graniță sunt a se interpreta numai în înțelesul măsurilor de precauțiune luate.

Filipopole, 26 Maiu n. O adunare de popor a aclamat aproape cu unanimitate ca general a miliției Rumeliei de ost pe Vitalis, care a dispus ca limba de comandă să fie cea bulgară.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitațiuni: în 10 Iunie și 10 Iulie imob. rămasului după Ioan Deezsi în Cluj (trib.); în 17 Iunie și 17 Iulie imob. lui Dița și Gheorghe Nistea în Abrud (judec. cerc.); în 30 Maiu și 30 Iunie imob. lui Ioan Holmagyi în Mișcău (trib. Turda); în 4 Iunie mobilele și imob. lui Petru Barabas și Stefan Deac în M. Panit (trib. Murș-Oșorheiu); în 23 Iunie imob. Linei Lászlo în Feriház (judec. cerc. Aiud); în 11 Iunie și 11 Iulie imob. lui Ioan Szabo și ale Reginei Götts în Cluj (trib.); în 11 Iunie și 12 Iulie imob. lui Ioan Hogmann în Herczegany (judec. Körösbánya); în 9 Iunie și 9 Iulie imob. lui Nicolau și Gavrilă Csássar în Hida (judec. cerc. Hoghin); în 7 Iunie și 16 Iulie imob. rămasului după Constantin Moldovan în Tircheș (trib. Brașov); în 24 Iunie imob. Gheorghe Magyari în Pancea (judec. cerc. Sânt-Mărtin); în 31 Maiu și 30 Iunie imob. rămasului după Lazar Petrașcu în Loman (judec. cerc. Sebeș); în 17 Iunie și 25 Iulie imob. d-nei Dumitru Cătană în Brașov (trib.); în 24 Iunie imob. lui Gavrilă Ilie în Voila (judec. cerc. Făgăraș); în 30 Iunie și 30 Iulie imob. lui Iosif Balbierer și soției sale în Sibiu (trib.); în 8 Iulie și 26 August imob. lui Isac Man și soți în Săbad (trib. M. Oșorheiu); în 4 Iunie și 4 Iulie imob. lui Aloisiu M. Böhm în Nagybánya (judec. cerc.); în 4 Iulie și 22 August imob. lui Lazar Szombatfalvi și soți în Kis-Adorjan (trib. M. Oșorheiu); în 14 Iunie și 14 Iulie imob. d-nei Francisc Tornaczi în Nagy-Leta (judec. cerc. Székelyhid); în 11 Iunie și 11 Iulie imob. Sarei Bucur Sas și soți în Reșinar (trib. Sibiu); în 30 Iunie și 30 Iulie imob. lui Pavel Mihály în Macșa (trib. M. Oșorheiu); în 30 Iunie și 30 Iulie imob. lui Ioan Oltean în Reteag (trib. Dej); în 30 Iunie și 30 Iulie imob. lui Felics Pucinsky în Orăștie (trib. Deva); în 21 Iunie și 21 Iulie imob. lui Ladislau Gele în Dalnoc (trib. K. Vársárhely); în 3 Iunie imob. lui Petru Opriș Comșa în Poplaca (trib. Sibiu).

Nr. 57—1879 1—3

CONCURS.

Pentru opt (8) tineri români cari voiesc a învăța vre-una din următoarele meserii: rotăria, dulgheria, terăria, cojocăria, măsăria, cismăria, pălărieria, curelăria sau șelăria, se deschide prin aceasta concurs la un ajutoriu pentru fie-care de câte 25 fl. pe an.

Suplicile au să fie instruite cu următoarele documente:

1. Carte de botez, din care să fie evident, că concurențele e de nascere român și că are cel puțin etatea de 14 ani.

2. Atestat scolastic, că are cel puțin cunoștințele ce se predau în scolile primare din Austro-Ungaria și să cunoască și o altă limbă usitată în țară, precum germană sau maghiară.

3. Revers dela părinți sau tutori, că vor lăsa pe fiii lor să învețe meseria, la care se aplică, până când vor eși calfe sau sodali cu atestat în regulă.

4. Un exemplar din contractul, ce

părintele sau tutorul suplicantului va încheia cu maestrul, la care învăță-celul intră la meseria ce și-a ales-o.

Suplicile astfel instruite, sunt a se înainta subsemnatului comitet până în 31 Iuliu a. c. st. n.

Sibiu, 10 Maiu 1879.

Comitetul Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.

Nr. 72—1879. 1—3

CONCURS.

Devenind vacant postul de paroch gr. or. de a III-a clasă în comuna Hașag protopresbiteratul Mediașului, se deschide concurs cu termenul până la 10 Iunie a. c.

Emolumentele sunt:

1. Casă și curte cu edificii necesare de locuit, în restimp de doi ani, după care timp se obligă poporul a edifica casă parochială cu edificiile necesare pe curtea parochială.

2. Canonica porțiune de 18 jugere pământ, parte arătoriu, parte fânaș.

3. De la 70 familii câte o ți de lucru, sau 50 cr. v. a.

4. Venitele stolare usuare, și regulate în sinodul protopresbiteral.

Doritorii de-a ocupa acest post sunt avisați ași subșterne petițiunile subscrisului oficiu protopresbiteral, instruite conform legii, până la termenul prefrit.

Mediaș în 7 Aprilie, 1879.

Oficiu protopresbiteral greco-oriental al Mediașului în conțelegere cu comitetul parochial.

Dionisiu Chendi m. p., adm. ppsc.

Nr. 51—1879. 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa a II-a Ripa inferioară ppresbiteratul Turdei superioare, se escrie concurs în urma ordinațiunei preaveneratului consistoriu archidiececesan dđto 24 Aprilie a. c. Nr. 1186 B. cu termenul până la 10 Iunie a. c. st. v. pe lângă următoarele emolumente:

1. Casă parochială cu grădină de legumi și de pomi, precum și edificiile economice necesare.

2. Folosirea cimiteriului de lângă biserică.

3. porțiunea canonică de 16 jugere 579□ org. agru și fânaș.

4. De la 205 case câte o ți de lucru cu palma sau 20 cr. v. a.

5. Tot de la 205 case câte o ferdelă de cucuruz sfărmit a 16 cupe ferdela.

6. Stola îndatinată; cari emolumente computate toate în bani d'au suma de 460 fl. v. a. din carea una a treia este a cantorului.

Doritorii de-a ocupa această parochiă vor avé ași așterne rugărilor instruite în sensul stat. org. la subscrisul până la termenul indicat.

Deda, în 3 Maiu, 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial concernent.

Oficiu ppresbiteral gr. or. al tractului Turdei superioare.

Ioann Popescu m. p., adm. protopopesc.

Nr. 101—1879. 3—3

CONCURS.

Pe basa grațioasei decisiuni a măritului consistoriu archidiececesan dđto 28 Martie a. c. Nr. B. 912. 1879 pentru ocuparea stațiunei de paroch în vacanta parochiă română gr. or. Ghiurcuța de a III clasă, se escrie concurs cu termin inclusiv până la 31 Maiu 1879.

Venitul preoțesc cu acest post

împreunat este 342 fl. 98 cr. computat în bani după concludul sinodului parochial din 30 Ianuarie 1879 din usuarele venite stolare și accidentale.

Concurenții la această stațiune, trebuie să-și subștearnă suplicile sale la subscrisul până la termenul amintit fiind instruite conform Statutului organic și a dispozițiunilor sinodului archidiececesan din 1873.

Cluj, 24 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial.

V. Roșescu, m. p., protopresviter.

Nr. 44 — 1879. 3—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia de clasa a III din Lapugiul de jos cu filia Ohaba în protopresbiteratul Dobrei, pentru reîntregirea ei, se escrie prin aceasta concurs cu termenul până la 31 Maiu st. v. a.

Emolumentele sunt:

1. Casa parochială cu grădină, și alte superedificate în materă.

2. Porțiune canonică 18 jug. de pământ arătoriu și fânaș clasa I și II.

3. Dela 130 Nr. de case, din materă și filia câte două măsuri de cucuruz nesfărmit.

4. Stola îndatinată. Toate aceste emolumente laolaltă computate dau un venit anual de aproape 400 fl. v. a.

Doritorii de-a ocupa această stațiune au ași adresa concursele lor instruite în sensul „statutului organic“ și a dispozițiunilor sinodale din 1873 la subscrisul până la termenul indicat.

Deva, 19 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Papiu m. p., protop. Deve adm protopresbiteral al Dobrei.

Nr. 105—1879. 3—3

CONCURS.

Pe basa grațioasei decisiuni a măritului consistoriu archidiececesan dđto 8 Martie a. c. Nr. B. 749—879 pentru ocuparea postului de capelan lângă neputinciosul paroch Ioan Crețulescu (Condor) din parochia română gr. or. Mănăsturul unguresc care după venit socotită este de a III-a clasă se escrie concurs cu termenul inclusiv până la 31 Maiu 1879.

Venitul preoțesc, împreunat cu această stațiune de capelan este următoriu:

1. Din usuarele venite stolare în bani computate 150 fl.

2. Un agru de 4 merțe mari de grâu din porțiunea canonică.

3. Usul fructual din cimiteriu din giurul bisericei.

4. Folosirea tuturor supraedificatelor economice eclesiastice împre-

ună cu casă de peatră parochială, afară de despărțământul de cătră stradă.

Concurenții au a substerne suplicile sale, adresate cătră sinodul parochial, la subscrisul până la termenul indicat, fiind instruite conform statutului organic și dispozițiunilor provisorice sinodale archidiececesane din 1873.

Cluj, 24 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial.

V. Roșescu m. p., protopresviter.

Nr. 113—1879. 1—3

EDICT.

Nicolae Ganciu din comuna Călnic pretura S. Sebeșului, de 7 ani de ți și-a părăsit cu necredință legiuita muere Maria născută Lungu tot de aci fără a da semne de viață și de ubicațiunea lui, se citează prin acest edict, ca în restimp de un an și o ți dela datul de față să se prezenteze înaintea forului matrimonial subsemnat în persoană sau prin un împuternicit al seu, căci la din contră procesul divorțial urđit de soția sa se va pertracta și decide și în absența lui.

S. Sebeș în 12 Maiu 1879.

Forul matrimonial gr. or.

I. Tipeiu m/p., prot.

Nr. 92—1879. 1—3

EDICT.

Nicolae Bucșa de religiunea gr. orientală din Mohu, comitatul Sibiuului, carele din luna lui Septemvre 1876 a părăsit cu necredință pre legiuita lui soție Maria născ. Simeon Găvrilă tot din Mohu, fără a fi dat până acum vre-un semn dacă și unde se mai află, se citează prin aceasta, ca în termin de un an și o ți dela datul de față să se înfățișeze subsemnatului for matrimonial, căci la din contră și în absența lui se va pertracta și decide procesul divorțial intentat contra'i de cătră soția lui.

Sibiu, 7 Aprilie, 1879.

Forul matrimonial gr. or. al tractului Sibiu II.

Tablourile oleografice
edate de
F. A. Lachmann,
representând diferite episoade din campania română s'au dat în comisiune dlui **G. B. Popovits,** furnisorul curței M. S. R. Domnitoriului, **I. Fleischmarkt 15, Viena** pentru provinciile austro-ungare.
Prețul lor este: Portretele M. L. Lor în rame cu fund oval **16 floreni** v. a. exemplariul; toate celelalte cu rame quadrate **15 floreni** v. a. exemplariul. [19] 5—6

UMRATH & COMP. în PRAGA,

fabrică de mașini agricole,

se recomandă prin specialitățile lor renumite prin o **esecutare foarte solidă, umblet ușor mare productivitate și treerat curat** a

mașinilor de treerat cu brațe și cu vârtej

pentru 1 până 8 cai sau boi,

atât **locomobile** cât și **stabile**. Mai departe fabricăm noi în mărimi diverse:

Ciururi de bucate, mașini pentru tăiat paie, mori pentru sdrobit etc. etc.

Cataloge ilustrate în limbile țerei grătuite și franco.

[14] 12